

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри дизайну тканин та одягу
Харківської державної академії дизайну і мистецтв,
кандидата мистецтвознавства Владислави ГУРДІНОЇ
на дисертацію **ЛЮ Пейвея «ДИЗАЙН МАНЕКЕНІВ В
ЕКСПОЗИЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВІТРИН: ЕВОЛЮЦІЯ
ФОРМОУТВОРЕННЯ В ІНДУСТРІЇ МОДИ»**, подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 «Дизайн»
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Актуальність теми дослідження та зв'язок з науковими програмами, темами

Вітринистика, як креативна сфера, є невід'ємною складовою модної індустрії в рекламі, поширенні модних виробів, комунікації з потенційним споживачем. Серед різноманіття експозиційно обладнання, звісно, манекен. Дизайн вітрин та манекенів є складним процесом, що перебуває в постійному пошуку нових форм інформування споживачів про товари та їх якість шляхом продуманої візуальної комунікації та художньо-образної презентації.

Вітрина та манекен, як її складова, є інформаційним об'єктом, особливого змісту і художньо-естетичної цінності якому надають застосовані засоби художньої виразності, композиційно-конструктивні прийоми формоутворення та наповнення спеціальним експозиційним обладнанням, яке вимагає ексклюзивного дизайну. Здобувач підкреслює необхідність систематизації знань у сфері проектування демонстраційних манекенів та всебічного розгляду й аналізу в контексті запитів споживачів, тенденцій розвитку індустрії моди та проектної культури. Експозиційний манекен є мало вивченим предметом в наукових джерелах, а методика їх проектування науково не обґрунтована, що зумовлює актуальність теми дослідження.

Дослідження виконувалося відповідно напрямку наукової роботи факультету «Дизайн середовища» та кафедри ДТО ХДАДМ в межах науково-дослідної теми «Сталий розвиток як вектор формування сучасної проектної культури» (державний реєстраційний номер: 0122U200902).

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення дисертаційної роботи Лю П. обґрунтовано результатами вивчення значного теоретичного та фактологічного матеріалу. Вони базуються на фундаментальних положеннях сучасної науки та

результатах наукових праць зарубіжних і вітчизняних вчених. Чітко сформульовано актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет аналізу, а також обґрунтовано новизну та практичне значення результатів дослідження. Робота є комплексною, предмет дослідження вивчено всебічно та системно. В межах системного підходу здобувачем застосовано загальнонаукові методи емпіричного та теоретичного дослідження, предметно-аналітичний та порівняльно-історичний методи для аналізу і систематизації зразків експозицій вітрин і зразків демонстраційних манекенів – типологічний метод. Ним також застосовані методи мистецтвознавчого, культурологічного, історичного, соціологічного і психологічного досліджень в контексті проектних практик візуального мерчандайзингу і безпосередньо дизайну манекенів.

Цілісність роботи забезпечується належним структуруванням матеріалу. Логічність викладення матеріалу дозволила автору перейти від аналізу сучасного стану проблеми до пропозицій щодо її вирішення.

Оцінка змісту і структури дисертаційної роботи

Дисертаційну роботу виконано на кафедрі «Дизайн тканин та одягу» (ДТО) ХДАДМ під керівництвом О.М. Лагоди – доктора мистецтвознавства, професора, завідувачки кафедри ДТО.

Результати дисертаційного дослідження представлені на 249 сторінках. Основний текст роботи становить 143 сторінки та складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків. Список використаних джерел містить 225 позицій, додатки – альбом ілюстрацій подано на 75 сторінках.

Структура дисертації та послідовність викладу матеріалу відповідають поставленим цілям і завданням дослідження. Дисертація написана чітко, а ілюстративний матеріал має високий ступінь інформативності.

У вступі дисертант розкриває загальну характеристику роботи, її актуальність, теоретико-методологічні засади та зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. На підставі критичного аналізу наукових праць за напрямом роботи ним визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, хронологічні межі та методи дослідження; окреслено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі автором проведено аналіз та систематизацію наукових, фахових джерел за темою дослідження та сформовано його методологію. Матеріали цього розділу формують чітке уявлення про складність об'єкту дослідження та багатоаспектність предмету дослідження. Переконаливо доводять, до цього часу манекени, як експозиційне обладнання

вітрин, залишалися поза увагою науковців, а їх формоутворення в контексті сучасних дизайн-практик практично не вивчене.

Другий розділ присвячено історії, місцю та ролі вітриністики в модній індустрії. Дисертант аналізує важливі етапи в еволюції дизайну вітрин та манекенів для них, підкреслюючи вплив зміни модних тенденцій, соціокультурного контексту та економічного розвитку суспільства. Заглиблюючись у тему, здобувач характеризує типологію вітрин – відкриті, закриті, частково відкриті, кругового огляду; товарні, тематичні, сюжетно-тематичні, концептуальні, – що, як він доводить, визначає функціональне навантаження манекенів. Підкреслюючи підпорядкованість манекенів типу вітрин, їх тематиці й концепту, яка утворює систему «об'єкт в об'єкті» і передбачає застосування єдиного художньо-проектного підходу – середовищного, сценарного, концептуального, наративного в дизайні вітрин, здобувач пропонує розширити цю систему до такого формулювання, як: «суб'єкт (дизайнер)» – «об'єкт (манекен у вітрині – об'єкт в об'єкті)» – «суб'єкт (споживач, глядач, покупець)». Він обґрунтовує взаємодію експозиційного середовища вітрин і манекену та їх вплив на споживачів, що постає підґрунтям для дизайну манекенів. Свої міркування та висновки здобувач підкріплює аналізом творчості відомих декораторів вітрин – Енні Бумель, Лейли Меншарі, Тон ван де Віра.

У третьому розділі досліджено еволюцію формоутворення манекенів, їх функціональне призначення, класифікацію, матеріали та технології виготовлення. Особливий інтерес для здобувача становлять уявлення про демонстраційне тіло і образи манекенів, рівень їх стилізації, який характеризується різноманіттям підходів: від надмірної натуралізації та подібності людині до максимально абстрактного та знеособленого вигляду. Аналізуючи колекції демонстраційних манекенів провідних виробників світу, здобувач виявляє особливості дизайну манекенів початку ХХІ століття, обґрунтовує актуальність їх дизайну, зокрема: надмірну стилізацію тіла й образу манекена, а також максимальну подібність до реальних людей, застосування інноваційних технологій для їх виготовлення. Здобувач акцентує увагу на характеристиці таких засобів дизайну, як: кольорово-фактурне вирішення, комбінаторний підхід до композиційно-конструктивного формоутворення тіла манекенів. Він відзначає, що особливу увагу дизайнери і виробники приділяють екологічним матеріалам і технологіям формоутворення манекенів в контексті сталого розвитку.

Четвертий розділ присвячено тенденціям в дизайні демонстраційних манекенів. Здобувач доводить популярність застосування манекенів як арт-об'єктів для вітринних інсталяцій, встановлює актуальні напрямки

формоутворення демонстраційних манекенів і підкреслює, що в сучасних умовах досить часто вони реалізують ідеї мультикультуралізму в моді. Зокрема, аналізує колекції персоніфікованих та індивідуалізованих натуралістичних, переважно литих манекенів зі змінними перуками, у вишуканих і природніх позах, з параметрами моделей, молодого віку, які є найбільш затребуваними. Наводить приклади колекцій іміджевих манекенів, які проєктуються спеціально для конкретних брендів, втілюючи їх цінності, підкреслюючи, що це переважно стилізовані абстрактні литі манекени без волосся, у природніх і неприродніх складних позах, часто – з руками на шарнірах, з параметрами моделей, невизначеного віку. Здобувач також виділяє демократичні колекції, орієнтовані на масмаркет, колекції, що відтворюють заняття спортом або активний відпочинок, умовно, інклюзивні манекени, які відповідають розмірним ознакам «plus size», далеким від модельної та стилізованої зовнішності та покликані сприяти комунікації виробників модних товарів зі споживачами неідеальних форм.

Здобувач підкреслює актуальність екологічних підходів у проєктуванні та виробництві манекенів, зокрема: використання екологічних матеріалів та інноваційних технологій, процесів редизайну і рециклінгу, технологій 3D-друку, а також DIGITAL-манекенів. Він ретельно розкриває проблематику на прикладі діяльності бренду A2 Mannequin (Hong Kong), окреслюючи його унікальність та відповідність тенденціям у світовій галузі виготовлення манекенів. Доводить, що саме манекени відіграють ключову роль в сучасному дизайні вітрин як носії естетичних цінностей та суспільно значимих ідей. У цьому контексті, в більшості випадків, у середовищі вітрин вони постають арт-об'єктами та не завжди зберігають функцію експозиційного обладнання.

Загальні висновки по дисертації є логічними, послідовними і дають відповіді на поставлені в дисертації завдання.

Відповідність вимогам академічної доброчесності, що пред'являються при здобутті ступень доктора філософії

У результаті вивчення дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено. В дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел. У рецензованій дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень, що могло б поставити під сумнів самостійний характер виконаної здобувачем роботи. Дисертація пройшла перевірку сертифікованою програмою StrikerPlagiarism.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Представлена робота, поза сумнівом, має наукову новизну. Насамперед, через розгляд дизайну демонстраційних манекенів індустрії моди як об'єкту наукового осмислення. Дисертантом вперше: обґрунтовано та впорядковано систему базових понять у галузі дизайн-проектування манекенів як експозиційного обладнання вітрин; визначено принципи організації експозиційного середовища вітрин з урахуванням ролі та місця в ньому демонстраційних манекенів, їх типології та закономірностей формоутворення. Здобувачем запропоновано розгляд демонстраційних манекенів не лише у системі «манекен у вітрині» як «об'єкт в об'єкті», яка обумовлює формотворчий процес на концептуальній основі та створює комфортне візуальне середовище самих вітрин, але у системі «суб'єкт (дизайнер) – «об'єкт в об'єкті (манекен у вітрині)» – «суб'єкт (споживач)», яка розкриває особливості взаємодії дизайнера і споживачів модних товарів через манекени у вітринах. Як доводить здобувач, це дозволяє збільшити інформаційну ефективність вітрин та їх емоційно-психологічний вплив.

Важливими для подальших досліджень є розкриті еволюційні етапи формування експозиційного середовища вітрин з аспекту їх предметного наповнення та застосування манекенів як спеціального експозиційного обладнання; методика проектування манекенів для демонстрації модних товарів в експозиційному середовищі вітрин. Окрім того, подальшого розвитку набули понятійно-категорійний апарат у сфері дизайну манекенів як спеціального експозиційного обладнання; методика дослідження манекенів у вітринах модних магазинів; специфіка дизайну демонстраційних манекенів для експозицій вітрин в контексті тенденцій сталого розвитку, діджиталізації всіх процесів, новітніх 3D-технологій.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення і результати дослідження викладено в 11 наукових працях, серед яких: 3 статті у фахових виданнях України; 1 стаття у закордонному науковому виданні зарубіжної держави, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science у співавторстві з керівником, де здобувачу належить 70% роботи; 9 публікацій у збірках матеріалів і тез наукових конференцій, в межах яких матеріали дослідження пройшли апробацію. Публікації здобувача за темою дисертації повно та адекватно розкривають її зміст.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів дослідження

Висвітлені у дисертації наукові положення, зокрема узагальнення світового та китайського досвіду проектних практик з дизайну манекенів в індустрії моди, мають важливе теоретичне і практичне значення та доповнюють вихідну базу даних для подальших досліджень у цій царині.

Основні положення та результати дисертації знайшли практичне застосування в освітньому процесі, зокрема, під час проходження педагогічної практики аспіранта у 2022 р. на кафедрі ДТО ХДАДМ в групі магістрів, та у викладацькій діяльності здобувача в Університеті Хуайань, Школі дизайну та мистецтв, цифрових медіа (Китай), де Лю П. працює викладачем з 2020 року.

Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи Лю П. варто навести наступні зауваження та рекомендації:

1. В підрозділі 2.2, де здобувач підкреслює значення фірмового стилю магазину чи бренду, кольорової гама реклами, спеціального обладнання монобрендових та мультибрендових магазинів, варто було б доповнити інформацію тим, як впливає ДНК бренду на дизайн вітрини та манекенів, і навести декілька прикладів, щоб більш повно розкрити це питання.

2. В підрозділі 4.2, де мова йде про стилізовані абстрактні манекени у складних нестандартних позах, тіло яких трансформоване і виконується через комбінацію різних матеріалів – деніму, оксамиту, дерева, металу й т.п., автор зазначає, що такі манекени у вітрині можуть бути виставлені й без одягу. Можливо, варто було б розширити думку і проаналізувати, яким має бути підхід до вибору одягу, що експонується на подібних манекенах. Чи деформується він? В чому буде принципова різниця між експозицією на манекенах з реалістичними пропорціями. Що потрібно враховувати в плані асортименту, розміру, кольору, текстур, стилізації. А також вказати, як змінюється сприйняття споживачем модних зразків у такому випадку.

3. На нашу думку, сприйняття такого різноаспектного матеріалу за темою дослідження могло б ще покращитись, якби отримані здобувачем результати було б формалізовано у таблицях чи в інфографіці.

Втім, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не применшують наукової цінності представленої дисертаційної роботи.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

В цілому, дисертаційна робота ЛЮ Пейвея на тему «Дизайн манекенів в експозиційному середовищі вітрин: еволюція формоутворення в індустрії моди» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, що виконане на належному теоретичному рівні. За актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем і практичною значущістю, а також змістом та оформленням, дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Її структура та обсяг відповідають вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів України № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 року, а також «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р.

Автор дисертаційної роботи – Лю Пейвей заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 «Дизайн» в галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну тканин
та одягу Харківської державної
академії дизайну і мистецтв

Владислава ГУРДІНА

